

Bloomsbury Publishing
Zgodovina, vpliv na (sodobno) literaturo in poslovni model

Jaka Čop

Ljubljana, 14. maj 2025

Kazalo

1	Uvod	2
2	Zgodovina založbe	2
2.1	„Skromni“ začetki	2
2.2	Harry Potter in preboj na svetovni trg	2
2.3	Nadaljevanje prvotne tradicije in začetki novih tradicij	3
3	Založniško polje oz. založniška polja	3
3.1	Potrošniška divizija	3
3.2	Ne-potrošniška divizija	4
4	Zaključek	5
	Literatura	6

1 Uvod

Ime založbe Bloomsbury je eno izmed najbolj prepoznavnih in vplivnih imen v svetu knjižne industrije. Založba je širši javnosti najbolj poznana po tem, da je izdala serijo knjig o Harryju Potterju, vendar pa njeni literarni dosežki segajo daleč preko tega primera. Založba igra veliko vlogo tako v literarnem kot v poslovnem svetu, saj se ponaša s številnimi objavami izjemnih avtorjev, pesnikov, raziskovalcev in mislecev, katerih dela so vplivala na kulturo, raziskovalno dejavnost in seveda tudi na literaturo 20. in 21. stoletja. Njena zgodovina, rast in vpliv se razprostira preko več desetletij, v katerih je zaradi premišljenega in pogosto vizionarskega vodstva postala ena največjih in najbolj razpoznavnih založb v Veliki Britaniji in po svetu.

2 Zgodovina založbe

Založbo je v Londonu, 26. septembra 1986, ustanovil Nigel Newton. Njegov namen je bil ustanoviti majhno- do srednje-veliko neodvisno založbo – „založniško hišo“ in ne „založniškega konglomerata“, katere namen bi bil izdajati visokokakovostno izvirno literaturo s poudarkom na anglosaških in drugih pomembnih odličnih delih svetovne književnosti (Gapper, J., 2024). Ime „Bloomsbury“ je navezava na istoimensko Londonsko četrt, ki je bila v času, ko so založniško industrijo vse hitreje prevzemali globalni in multinacionalni konglomerati, še vedno asocirana s tradicionalnim in predvsem neodvisnim založništvom (Bloomsbury Publishing, b.d.-c).

2.1 „Skromni“ začetki

Založba je svojo prvo pogodbo za izdajo knjige podpisala le nekaj dni po svoji ustanovitvi, v času knjižnega sejma v Frankfurtu, na katerem je sodelovala. Založniška industrija in ostali obiskovalci so si z zanimanjem ogledovali stojnico, kjer so jim namesto knjig lahko ponudili zgolj šampanjec (Bloomsbury Publishing, b.d.-c). Do božiča prihodnje leto pa je založba že podpisala pogodbe z avtorji, kot so: Margaret Atwood, Jeanette Winterson, John Irving, Brian Moore ter mnogimi drugimi preteklimi in bodočimi dobitniki Nobelovih, Bookerjevih ali Pulitzerjevih nagrad.

Svoje prvo celotno poslovno leto, leto 1987, je založba zaključila z 26 zaposlenimi in nekaj več kot dvema milijonoma funtov prometa (Bloomsbury Publishing, b.d.-c).

2.2 Harry Potter in preboj na svetovni trg

Eden izmed najpomembnejših trenutkov v zgodovini založbe Bloomsbury je bil njen preboj na globalni trg z izdajo serije knjig o Harryju Potterju. Leta 1997 je založba izdala prvo knjigo v seriji „*Harry Potter in kamen modrosti*“, ki je hitro postala fenomen (COBISS+, b.d. in Rowling, J. K., 1997). V trenutku izida prve knjige iz serije o mladem čarovniku še ni bilo povsem jasno, ali bo serija postala svetovni uspeh, a so odgovorni na založbi že v prvih mesecih po izidu knjige hitro prepoznali njen pravi potencial. J. K. Rowling, avtorica omenjene serije, je preko založbe postala ena izmed najbolj prepoznavnih in tudi najbolj plačanih pisateljic na svetu in založba se je s pomočjo tega uspeha podala na mednarodne trge ter ustanovila podružnice v ZDA, Kanadi in Indiji, ki delujejo še danes (Bloomsbury Publishing, b.d.-d).

2.3 Nadaljevanje prvotne tradicije in začetki novih tradicij

Založba Bloomsbury ni postala uspešna samo zaradi enega naslova oz. serije, temveč zaradi svoje stalne predanosti za iskanje, spodbujanje in razvoj novih in neuveljavljenih avtorjev in avtoric. Prav tako se ni nikoli omejila na objavljane izključno določenih žanrov ali tipov gradiva. Takšno vizijo si je Nigel Newton zamislil še pred njeno ustanovitvijo, ko je bil sam zaposlen v večji založbi (oz. „konglomeratu“). In založba je danes kvečjemu še bolj prepoznavna po svoji pripravljenosti za sodelovanje z različnimi avtorji v različnih žanrih in/ali formatih, kot je bila na svojem začetku (Bloomsbury Publishing, b.d.-b).

Najlepši odraz uresničevanja tega prvotno načrtanega poslanstva najdemo na Bloomsbury Publishing (b.d.-a) – zavihku z avtorji na uradni spletni strani. Med izpostavljenimi imeni izstopajo znani avtorji/avtorice, kot so: Sarah J. Maas, Gillian Anderson in Samantha Shannon. Zlahka pa lahko najdemo tudi desettisoče drugih uveljavljenih, pa tudi neuveljavljenih avtorjev. Presenetljivo ali pa tudi ne lahko med izpostavljenimi avtorji še vedno najdemo tudi J. K. Rowling, ki je tudi približno 17 let po zaključku serije o Harryju Potterju, in navkljub res raznolikemu naboru ponujenih vsebin, še vedno med najbolj prodajanimi avtoricami današnjega časa (Gapper, J., 2024).

Leta 2009 (dve leti po izidu zadnje knjige o mladem čarovniku) sta Tivnan, T. in Stone, P. (2010) ugotovila, da založba že sodi med 10 največjih britanskih založb. V nadaljnjih letih pa je svojo rast in diverzifikacijo samo še stopnjevala. Lansko leto je imela zgolj v svoji londonski pisarni zaposlenih okoli 600 ljudi, ob tem pa je na globalni ravni ustvarila za več kot 340 milijonov funtov prihodkov (Bloomsbury Publishing, 2024 in Gapper, J., 2024).

V zadnjih desetletjih se je založba Bloomsbury, kot mnoge druge založbe, soočila z nemalo spremembami na knjižnem trgu. Kriza založništva in širjenje spletnih platform za branje (in poslušanje) knjig je vplivala na tradicionalni model distribucije, kar je založba izkoristila v svojo korist s povečano produkcijo akademskih digitalnih vsebin ter avdio-knjig. Prenos slednjih naj bi se v Združenem Kraljestvu v letu 2023 povečal celo za 23% (Bloomsbury Publishing, 2024).

3 Založniško polje oz. založniška polja

„Bloomsbury Publishing se v svojem delovanju deli na dve diviziji. Potrošniško in ne-potrošniško. Potrošniška divizija sestoji iz mladinske in odrasle produkcije knjig in objavi preko 800 novi naslovov na leto v tisku, e-formatu ali zvočnem formatu. Ne-potrošniška divizija pa je dom za akademske in profesionalne tekste, vključno z Bloomsbury Digital Resources in Special Interest. Njene aktivnosti so osredotočene na vseživljenjsko učenje, objavljane knjig in digitalnih vsebin v podporo učnemu procesu, hobije, veščine, idr.“ (Bloomsbury Publishing, 2024)

3.1 Potrošniška divizija

Potrošniška divizija (najbližja primerjava bi bilo splošno založništvo) objavlja jasne, zabavno-razvedrilne, prikupne, pa tudi izivajoče knjige za širok nabor bralcev. V letu 2024 je zgolj ta divizija ustvarila za skoraj 250 milijonov funtov prihodkov. Njena glavna območja objavljane oz. založniška polja in podpolja pa se po lastnih besedah (Bloomsbury Publishing, 2024) delijo na:

1. Literatura za odrasle, ki se naprej deli na:

- „Bloomsbury Trade“, ki se pretežno ukvarja z objavljanjem nagrajenih leposlovnih in neleposlovnih del, najbolj prodajanih leposlovnih del, leposlovja za knjižne klube. Objavlja pa tudi dela s področja kulture, narave, spominov in pesništva.
- „Bloomsbury Lifestyle“ objavlja predvsem kuharske priročnike in ilustrirano neleposlovje, ki vključuje darilne knjige.
- „Bloomsbury General“ pa izdaja žanrsko literaturo, vključno z znanstveno fantastiko, fantastiko in vsebine iz popularne kulture.

2. Otroška literatura, pa se naprej deli na:

- ilustrirane knjige in slikanice,
- knjige aktivnosti („Activity Books“),
- literaturo za mlade odrasle („Young Adult fiction“),
- predšolske naslove.

3. Zeusova glava je posebno področje potrošniške divizije in se ukvarja z objavo žanrske literature, pripovednega neleposlovja in otroških knjig. Kar se vsaj delno prekriva s (pod)poljem otroške literature. Med nedavnimi uspešnicami iz tega polja pa je npr. Cixin Liu s knjigo *Three body problem*, ki je doživela tudi serijsko adaptacijo.

Med izstopajočimi avtorji v potrošniški diviziji v letih 2023/2024 so bili oz. so bile med drugimi: Sarah J. Maas s svojimi tremi knjižnimi serijami, J. K. Rowling, Katherine Rundell na področju literature za mlade odrasle ter Louise Kennedy z nominacijo za najboljši leposlovni prvenec (Bloomsbury Publishing, 2024).

3.2 Ne-potrošniška divizija

V primerjavi s preteklim letom je ne-potrošniška divizija založbe Bloomsbury nekoliko nazadovala po višini prihodkov. Skozi daljše obdobje pa je divizija kot celota še vedno zabeležila konkretno rast, v največji meri zaradi stalnega in premišljenega vlaganja v njen razvoj.

Večina 93,4 milijonskih prihodkov je prišla iz polja akademskega in profesionalnega založništva (70,5 milijonov), od tega kar 55% preko digitalnega založništva (Bloomsbury Publishing, 2024). (Pod)polja, na katerih je založba delovala v sklopu ne-potrošniške divizije v preteklem letu, so tako:

1. Akademsko in profesionalno založništvo, katerega glavni sklopi so:

- knjige za študente in učenjake s področij umetnosti, družboslovja in socialnih znanosti,
- digitalni viri in baze podatkov za višješolsko izobraževanje in šolske knjižnice,
- izobraževalno gradivo za osnovne in srednje šole,
- knjige in digitalni viri za profesionalno uporabo.

2. Digitalni viri s ključnimi elementi:

- video knjižnica,
- „Drama Online“,
- arhitekturna knjižnica,
- ...

3. „Bloomsbury special interest“ objavlja specializirano gradivo za strastne skupine, ki podpirajo raznorazne hobije, promovirajo zdravje, radovednost in učenje.

4. Izobraževanje („Bloomsbury Education“), ki primarno podpira vzgojno-izobraževalno dejavnost v sklopu osnovnih in srednjih šol, npr.:

- izobraževalno leposlovje,
- otroška poezija,
- učbeniki za učitelje,
- aplikacije za učenje in digitalne platforme.

4 Zaključek

Bloomsbury Publishing je s svojo zgodovino, strateškim razvojem, premišljenim vodstvom in vplivom na literaturo postala ena izmed najpomembnejših in najvplivnejših akterjev v globalnem založništvu, hkrati pa tudi vzoren primer poslovnega modela, ki uspešno združuje umetnost in komercialni uspeh. Zgodba založbe Bloomsbury je zgodba o rasti in vseskozi prisotni prilagodljivosti, ki temelji na kakovosti in literarnih vrednotah. Ob tem pa se založba že od svojega začetka uspešno spopada s stalnimi spremembami v industriji in njeni globalizaciji in prav zato bo verjetno še dolgo ostala ena ključnih igralcev na področju knjižnega založništva in s tem še naprej oblikovala prihodnost literature na svetovni ravni.

Literatura

- Bloomsbury Publishing. (b.d.-a). *Authors*. Pridobljeno 19. marca 2025 s <https://www.bloomsbury.com/uk/all-authors/>
- Bloomsbury Publishing. (b.d.-b). *Mission and values*. Pridobljeno 19. marca 2025 s <https://www.bloomsbury.com/uk/connect/about-us/missions-and-values/>
- Bloomsbury Publishing. (b.d.-c). *Our Story*. Pridobljeno 19. marca 2025 s <https://www.bloomsbury.com/uk/connect/about-us/our-story/>
- Bloomsbury Publishing. (b.d.-d). *Our Structure*. Pridobljeno 19. marca 2025 s https://www.bloomsbury-ir.co.uk/about/a_structure
- Bloomsbury Publishing. (b.d.-e). *Overview*. Pridobljeno 19. marca 2025 s <https://www.bloomsbury.com/uk/connect/about-us/overview/>
- Bloomsbury Publishing. (2024). *2024 Annual report and accounts*. https://www.bloomsbury-ir.co.uk/docs/librariesprovider16/archives/annual_reports/ar2024.pdf
- COBISS+. (b.d.). *Osnovno iskanje*. Pridobljeno 19. marca 2025 s <https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/search>
- Gapper, J. (2024). From fantasy to Freud, Bloomsbury's independence has worked. *Financial Times*. <https://web.archive.org/web/20241113040800/https://www.ft.com/content/a1ae8211-45a8-4b25-ad95-fdf1e4e15ed9>
- Rowling, J. K. (1997). *Harry Potter and the Philosopher's stone*. Bloomsbury.
- Tivnan, T. in Stone, P. (2010). Review of 2009 – Tough at the top. *The Bookseller*. <https://web.archive.org/web/20100128233411/http://www.thebookseller.com/in-depth/feature/110337-review-of-2009---tough-at-the-top.html>
- Wikipedia. (b.d.). *Bloomsbury Publishing*. Pridobljeno 18. marca 2025 s https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomsbury_Publishing